

09.04.2025

KURUL KARARI

Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/240
Karar Numarası : 2025/167

Konu : Resen İnceleme

Muhatap : Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı

Adres: :-

I. KONU

1. Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin yabancı dildeki tabelaların kaldırılmasına yönelik kararı üzerine şehirdeki Arapça tabelaların kaldırılmasının ayrımcı muamele teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin almış olduğu kararla Belediyenin Arapça tabelaları 1/5/2024 tarihinden itibaren kaldırmaya başladığına ilişkin haberler yazılı ve görsel basına yansımıştır.

3. Bursa Büyükşehir Belediyesi hakkında basına yansıyan haberler nazara alınarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/5/2024 tarihli 2024/229 sayılı toplantısında alınan kararla Bursa Büyükşehir Belediyesinin yabancılara yönelik ayrımcı muamelede bulunduğu iddiaları hakkında resen inceleme başlatılmıştır.

4. Bursa Büyükşehir Belediyesinin yabancılara yönelik ayrımcı muamelede bulunduğu iddiaları hakkında başlatılan resen inceleme kapsamında 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, "*Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister.*" hükmüne binaen ihlal iddiasına muhatap Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından yazılı görüş talep edilmiştir.

5. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan görüş yazısında özetle:

a. 1/11/1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi gereği tabelaların Türkçe harfler ile basılmasının zorunlu olduğu,

b. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun uyarınca Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idari makamlara yazı ile başvurma hakkına sahip olduğu, Türkiye'de ikamet eden yabancılarsa karşılıklılık

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

esasî gözetilerek ve dilekçelerinin Türkçe yazılması kaydıyla bu haktan yararlanabilecekleri,

c. Bursa’da ikamet eden vatandaşlar tarafından Arapça tabelaların kaldırılmasına yönelik Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına yapılan şikayetlerin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) Yönetmeliği kapsamında değerlendirilerek söz konusu şikayetlere ilişkin işlem yapma yetkisinin Büyükşehir Belediyesine ait olduğundan bahisle ilgili şikayetlerin Belediyeye yönlendirildiği ve bu kapsamda yetki alanı içerisinde işlem tesis edilmiş olduğu,

ç. Belediye bünyesinde yabancı dilde yazılan tabelaların kaldırılmasına yönelik Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin 16/4/2024 tarihli ve 147 sayılı kararının oy birliği ile alındığı,

d. Yabancı dildeki tabelaların kaldırılmasıyla ilgili 46 adet işlem tesis edildiği ve söz konusu işlemlerin dayanağının 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun, 3701 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 5690 sayılı CİMER Yönetmeliği ile 16/4/2024 tarihli ve 4171 sayılı Meclis Kararı olduğu,

e. Mevcut uygulamanın yalnızca Arapça, İngilizce vb. yabancı kelimeli tabelalar için geçerli olmadığını, yazı ekinde sundukları görsellerde kent estetiğini etkileyen Türkçe bazı tabelalarda ve yabancı, uygun olmayan ve Belediyeye ait reklam elemanlarının azaltılması ile ilgili çalışmalarının da mevcut olduğunu ve işlemlerin devam etmekte olduğu ifade edilmiştir.

6. İnceleme kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesinden istenen ek bilgi belge talebinde özetle; muhatap Kurumun cevabi yazısında belirttiği yabancı dildeki tabelalara yönelik tesis edilen 46 işlemin kaç tanesinin Arapça tabelalara yönelik olduğu, söz konusu 46 işlem içinde Arapça dışındaki yabancı dillerdeki tabelalara yönelik işlem tesis edilip edilmediği ve işlem tesis edildi ise söz konusu işlemlere konu olan tabelaların dilleri ile sayısı sorulmuştur.

7. Ek bilgi ve belge talebine istinaden gönderilen cevabi yazıda muhatap tarafından özetle:

a. Büyükşehir Belediye Meclisinin 16/4/2024 tarihli ve 417 sayılı Meclis Kararı doğrultusunda tesis edilen 46 işlemin Arapça tabelalara yönelik olduğu,

b. Ancak söz konusu uygulamaların yeni başlamadığı, 2019 yılında da yabancı dildeki tabelalara yönelik benzer işlemler tesis edildiği,

c. Yabancı dildeki tabelaların uygun hale getirilmesi konusunda çalışmalara devam edildiği ifade belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Anayasa’nın “Devletin bütünlüğü, Resmî dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti” başlıklı 3’üncü maddesi: “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. (...)” hükmünü haizdir.

9. Anayasa’nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10’uncu maddesi şöyledir: “Herkes, dil, ırk,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)"

10. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin niteliği" başlıklı 12'nci maddesi şöyledir: "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."

11. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48'inci maddesi şöyledir: "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."

12. Anayasa'nın "Çalışma hakkı ve ödevi" başlıklı 49'uncu maddesinin birinci fıkrası: "Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir." hükmünü ihtiva etmektedir.

13. 6701 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi şöyledir: "Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi (...) ifade eder."

14. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (...)"

15. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık türleri: "a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık" olarak sıralanmıştır.

16. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesi şöyledir: "(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : http://www.tihek.gov.tr/

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (...)”

17. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (g) bentlerinde: “İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine inceleme, araştırma, karara bağlama ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

18. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

19. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesi kapsamında TİHEK ayrımcılık yasağı ihlali iddialarını başvuru üzerine veya resen; insan hakları ihlali bağlamındaki iddiaları ise resen inceleme yetkisini haizdir. Bu kapsamda yabancı dildeki tabelaların kaldırılmasına ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından alındığı iddia edilen karar hakkında basına yansıyan haberler neticesinde resen inceleme başlatılmıştır.

20. 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin altıncı fıkrasında insan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen incelemelerde, ihlal mağduru şahsen belirlenebilir ise kendisinin veya kanuni temsilcisinin açık rızasının alınmasının şart olduğu belirtilmişse de somut olayda tabelaların kaldırılması işlemlerine devam edildiğinin belirtilmesi nedeniyle ihlal mağdurlarının her biri şahsen belirlenebilir olamayacağından bu madde uygulanmamıştır.

21. Bursa Büyükşehir Belediyesinin meclis kararı olarak Arapça tabelaları kaldırmaya başladığı iddiaları doğrultusunda Arapça tabelalara yönelik ayrımcı bir uygulama olup olmadığı tespit edilerek dil temelinde ayrımcılık yasağının ihlali incelemesi yapılması gerekmektedir.

22. Ayrımcılık yasağı uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir Tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir (TİHEK, B. No:2021/1152, K. No: 2022492). Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 2’nci maddesi: “Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayrım gözetilmeksizin, bu bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.” hükmünü haizdir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin “*Ayrımcılık yasağı*” başlıklı 14'üncü maddesine göre: “*Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.*”

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak şeklinde tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B.No: 36042/97, 11/6/2002, para.48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B.No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). AİHM’e göre, farklı muamele; nesnel ve makul bir gerekçeye sahip değilse yani meşru bir amaç gütmüyorsa veya muamele kapsamında kullanılan araçlar ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmuyorsa ayrımcı bir nitelik kazanmaktadır (AİHM, *Mazurek/Fransa*, B. No: 34406/97, 1/5/2020, para. 48).

25. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılamayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para 58).

26. AİHM ve AYM içtihatlarından anlaşıldığı üzere benzer durumdaki kişilerin maruz kaldıkları muamelede belirlenebilir bir özelliğe dayalı farklılık bulunuyorsa doğrudan ayrımcılıktan söz edilebilmektedir (AİHM, *Carson ve Diğerleri/Birleşik Krallık [BD]*, B. No: 42184/05, 16/3/2010, para. 61).

27. 6701 sayılı Kanun’un 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde doğrudan ayrımcılık, bir gerçek veya tüzel kişinin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele olarak tanımlanmaktadır. Mezkûr Kanun’un 3’üncü maddesine göre hukuken tanınan hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaklanmıştır. Aynı Kanun’un 5’inci maddesinde kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından gerçekleştirilecek hizmet sunumlarında ayrımcılığın yasak olduğu hükme bağlanarak ayrımcılık yasağının kapsamı belirlenmiştir. Ayrımcılık yasağı ihlali iddiaları değerlendirilirken Kanun’da belirlenen kapsam doğrultusunda bir hizmet sunumunda muhatapın eylem veya eylemsizliğinin sonucunda herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlamanın meydana gelmiş olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

28. Bir kişinin hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını dili nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele dil temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır (TIHEK, Ayrımcılık Temelleri Serisi No: 9 Dil Temelinde Ayrımcılık Rehberi, s. 3). Bu doğrultuda Belediye tarafından tesis edilen işlemlerde dil temelinde ayrımcılığın gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti için ilk olarak farklı bir muamelenin söz konusu olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

29. Dil temelinde ayrımcılık yasağı; bireylerin konuştukları, yazdıkları, kullandıkları dil dolayısıyla ayrımcılığa uğramalarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Dil temelinde ayrımcılık; lehçeleri, şiveleri, ağızları aynı zamanda işaret dillerini de içermektedir (TIHEK, Ayrımcılık Temelleri Serisi-Dil Temelinde Ayrımcılık Rehberi, s. 3).

30. İnceleme konusu olayda Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından gönderilen 25/6/2024 tarihli cevabi yazıda yabancı dildeki tabelaların 16/4/2024 tarihli ve 417 sayılı Meclis Kararı ile kaldırılması kararı verildiği belirtilmiştir. Kararda: “3 Kasım 1928 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun’un 4’üncü maddesine göre tabelaların Türkçe harfler ve ifadelerle yazılması ve basılması zorunlu hale geldiğinden; Bu nedenle ilimiz ve 17 ilçemiz içinde faaliyet gösteren iş yerlerinin tabelalarında yer alan yabancı ifadelerin Türkçe karşılıkları ile değiştirilmesine ve önerenin aynen kabulüne Büyükşehir Belediye Meclisinin 13/4/2024 günlü olağan toplantısının Birinci Birleşiminde yapılan işaretle oylamada oybirliği ile karar verilmiştir.” ifadelerine yer verilmiştir. Yabancı dildeki tabelaların kaldırılması işlemlerinin hukuki dayanağı olarak Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun hükümlerine, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun’un 3’üncü, 4’üncü ve 7’nci maddelerinde yer verilen düzenlemelere ve 3/6/2021 tarihli ve 5690 sayılı CİMER Yönetmeliği hükümlerine yer verilmiştir.

31. 3/11/1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun’un 2’nci maddesi: “Bu Kanunun neşri tarihinden itibaren Devletin bütün daire ve müesseselerinde ve bilcümle şirket, cemiyet ve hususi müesseselerde Türk harfleriyle yazılmış olan yazıların kabulü ve muameleye konulması mecburidir.” hükmünü ihtiva etmektedir. Mezkûr Kanun’un 4’üncü maddesinde yer alan hüküm ise şu şekildedir: “Halk tarafından vakı müracaatlardan eski Arap harfleriyle yazılı olanlarının kabulü 1929 Haziranının birinci gününe kadar caizdir. 1928 senesi Kanunuevvelinin iptidasından itibaren Türkçe hususi veya resmi levha, tabela, ilan, reklam ve sinema yazıları ile keza Türkçe hususi, resmi bilcümle mevkut, gayrı mevkut gazete, risale ve mecmuaların Türk harfleriyle basılması ve yazılması mecburidir.” İlgili düzenlemelerden anlaşıldığı üzere tüm levhalarda Türkçe harflerin kullanılması zorunludur. Bu zorunluluk hem yabancı dillerdeki tabelalar hem de Türkçe tabelalar için geçerlidir.

32. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kamu kurum ve kuruluşları ile şirket, dernek gibi özel

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

kuruluşlarda Türk harfleri dışında harflerle yazılmış yazıların kullanımı, 1353 sayılı Kanun'un ikinci maddesi hükmü uyarınca kanun koyucu tarafından sınırlandırılmıştır. İlgili düzenleme gereğince, Resmî dilin korunması ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla Türkiye'de faaliyet gösteren bir işletmenin kullandığı tabelaların Türk alfabesine uygun bir şekilde düzenlenmesi zorunludur. Somut olay kapsamında, işletmelerin tabelalarında Türkçe harf kullanılmasını öngören kuralın 1353 sayılı Kanun ile düzenlenmiş olmasından ve Belediyenin mezkûr Kanun'da belirlenmiş sınırlamalara uygun hareket etmesi gerektiğinden, Türk harflerinin kullanıldığı tabelalar ile diğer dillerin kullanıldığı tabelalar arasında muamele farkı olup olmadığı incelenmeyecek, yapılacak olan değerlendirme yalnızca Türkçe dışındaki dillerin kullanıldığı tabelalara yönelik işlemler arasında muamele farkı olup olmadığıyla sınırlı olacaktır.

33. Somut olayda Belediye tarafından sunulan görüş yazısında Meclis Kararı uyarınca 46 adet işlem tesis edildiği belirtilmiştir. Belediye, kent estetiğinin sağlanması bakımından yabancı ve uygun olmayan reklam uygulamalarının da kaldırıldığı ifade edilmiştir. Ne var ki yapılan incelemede CİMER şikayeti üzerine bu amaçla işlem yapılan yalnızca bir adet İngilizce tabela tespit edilmiştir. Dosya kapsamında söz konusu İngilizce tabela dışında diğer yabancı dillerde kent estetiğini etkileyen ve/ya uygun olmayan tabelaların kaldırıldığına ilişkin herhangi bir bilgi ve belge Kurumumuza sunulmamıştır. Bununla birlikte muhatap Meclis Kararı doğrultusunda tesis edilen 46 işlemin hangi yabancı diller bakımından uygulandığı sorusuna muhatap Belediye tarafından verilen yanıtta 46 işlemin tamamının Arapça tabelalara yönelik olduğu bildirilmiştir. Bu doğrultuda resen incelemeye konu Meclis Kararı ile yalnızca Arapça tabelaların kaldırıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Arapça tabelaları olan işletmelere yönelik dil bakımından farklı muamele söz konusu olduğu değerlendirilmektedir.

34. Somut olayda farklı muamelenin tespitinin ardından AİHM ve AYM içtihatları ve 6701 sayılı Kanun uyarınca ikinci olarak ele alınması gereken husus, söz konusu farklı muamelenin meşru bir amaca dayanması veya objektif, haklı bir nedeninin olup olmaması hususudur. Meşru bir amaca dayanan, haklı ve objektif bir nedenle farklı bir muamele söz konusu olması halinde ise ilgili eylemin orantılılık bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre farklı muamelenin haklı bir nedeni olup olmadığı incelemesinde muhatapın hukuki gerekçelerini oluşturan Kanun hükümleri incelenecektir.

35. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "*Belediyenin yetki ve imtiyazları*" başlıklı 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde belediyelerin yetkileri arasında: "*Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.*" sayılmaktadır. Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesi uyarınca belediyeler, idari sınırları içerisinde kalan bölgede yer alan reklam panoları ve tanıtıcı tabelalara ilişkin standartlar getirmek ve belirtilen standartlara uyulup uyulmadığını zabıta aracılığıyla denetleme yetkilerini haizdir.

36. Bu çerçevede Belediye Kanunu ile belediye sınırları içinde bulunan tabelalara ilişkin standartları belirleme konusunda Belediyelere takdir yetkisi tanınmaktadır. Takdir yetkisi, idareye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

yapacağı işlem hakkında seçim yapma olanağı vermekle beraber işlem yapmak ya da yapmamak konusunda da hareket serbestisi tanımaktadır. Ancak idare takdir yetkisini kullanırken hukuk kurallarına uygun işlem yapmak, eşitlik ilkesini göz önünde bulundurarak hizmetin gereklerine uygun olarak hareket etmek zorundadır [Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), B. No: 2022/3459, K. No: 2022/4209, 25/3/2022, para. 10]. Nitekim belediyeler Anayasa'nın 10'uncu maddesinde korunan kanun önünde eşitlik ilkesini hem de 6701 sayılı Kanun'da belirtilen eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı hükümlerini nazara alarak idari işlem tesis etmelidirler. Anayasa'nın 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrası devlet organları ve idare makamlarına birtakım zorunluluklar yüklemiştir. İlgili hükme göre, "*Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" Dolayısıyla belediyelerin de bu temel ilkeye riayet ederek idari işlem tesis etmesi gerekmektedir. Yine "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11'inci maddesinde, Anayasa hükümlerinin; yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu vurgusu yapılarak, kanunların da Anayasa'ya aykırı olamayacağı hatırlatılmıştır. (TIHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 51).

37. Bursa Büyükşehir Belediyesi İlan ve Reklam Uygulama Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesinin kırk altıncı fıkrasında yabancı dilde tabelalara ilişkin "*Tanıtım ve reklam uygulamalarında markalar dışında, Türkçe açıklaması olmadıkça yabancı dilde reklam ve tanıtım uygulaması konamaz. Tabela metnindeki Türkçe yazımlarda, Türk dilbilgisi ve Türkçe yazım kurallarına uygun olması şartı aranır.*" hükmü yer almaktadır. İlgili hükümde Belediye sınırları için kullanılacak tüm yabancı dildeki tabelaların Türkçe açıklamaları olmadan kullanılamayacağı düzenlenmektedir. Ayrıca İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının resmi internet sitesinde yayımlanan 18/6/2022 tarihli duyuruda ülkemizde kullanılan tabelalar için Türk Standartları Enstitüsünün (TSE) 13813 sayılı standardı belirlediği ve tabelalarda yabancı dildeki ifadelerin Türkçesinin % 25'ini geçmeyecek şekilde yazılması gerektiği belirtilmiştir.

38. 417 sayılı Belediye Meclis Kararı'nda 1353 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi uyarınca yabancı dildeki tabelaların Türkçe karşılıkları ile değiştirilmesi yönünde karar verilmiştir. Mezkûr Kanun'un 4'üncü maddesinde Türkçe tabelaların Türk harfleri ile yazılması zorunluluğu düzenlenmektedir. Ancak somut olayda işlem tesis edilen tabelalar Türkçe değildir. Öte yandan 1353 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin uygulanması bakımından Meclis Kararında yalnızca Arapça tabelalara değinilmediği, tüm yabancı dillerdeki tabelalara ilişkin karar verildiği anlaşılmaktadır. Belediyenin Kurumumuza sunduğu yazının eklerinde tabelaların son hallerine ilişkin görsellere yer verilmiştir. İlgili görsellerden Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'da belirtilen Türk harfleri arasında sayılmayan Q-W-X harflerini içeren 6 adet İngilizce tabelaya herhangi bir işlem yapılmadığı tespit edilmiştir. Mezkûr Kanun uyarınca Arapça harfler olan tabelaların kaldırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Türk harfleri arasında yer almayan Q-W-X vb. harfleri barındıran yabancı dildeki

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

tabelaların da aynı Kanun hükümleri ve bu Kanun'a dayanan Meclis Kararı uyarınca kaldırılması gerektiği hususunda şüphe bulunmamaktadır. Somut olayda Arapça tabelaların kaldırılmasına yönelik işlem tesis edilirken Türk harfi dışında harfler barındıran ancak Arapça olmayan başka yabancı dillerdeki tabelalara ilişkin işlem tesis edilmemesinin Türk Harflerini Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun hükümlerine uygun olmadığı kanaati hasıl olmuştur.

39. 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, Bursa Büyükşehir Belediyesi İlan ve Reklam Uygulama Yönetmeliği ve TSE 13813 sayılı standardı bir arada değerlendirildiğinde Türk harfleri dışında harfler barındıran tabelaların kaldırılmasının gerektiği ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak yabancı dilde olan ancak Türk harfleri ile yazılan tabelaların da belirlenen standartlara uygun bir şekilde Türkçe açıklamalarının bulunmaması durumunda kaldırılması gerektiği ortadadır. Somut olayda yalnızca Arapça tabelaların kaldırılmasına ilişkin 46 adet işlem tesis edilmesine rağmen ek bilgi ve belge talebi doğrultusunda dosyaya sunulan görseller incelendiğinde, Türk harfleri ile yazılan İngilizce pek çok tabelanın açıklaması olmadan kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu düzenlemelerin temelinde Türkçe kullanımının teşviki, Türk dili ve kültürünün korunması yaygınlaştırılması yer almaktadır. Ancak bu kapsamda yapılacak işlemlerin Arapça harfler için olduğu kadar diğer Türk harfleri dışında harfler içeren tabelalar ve Türk harfleri ile yazılan ancak Türkçeleri bulunmayan yabancı dildeki tabelalar için de uygulanmış olması gerekmektedir.

40. Belediyenin Kurumumuza sunmuş olduğu yazının eklerinde bazı vatandaşların CİMER'e ve Belediyeye Arapça tabelaların kaldırılması için başvuruda bulunduğu görülmektedir. Ancak vatandaşlar tarafından CİMER'e Arapça tabelaların kaldırılmasına yönelik taleplerde bulunmuş olmasının 1353 sayılı Kanun'un uygulanmasında farklı muameleye gidilmesinde tek başına haklı gerekçe oluşturmadığı değerlendirilmektedir. Nitekim 1353 sayılı Kanun hükümlerinin Türkçe harf barındırmayan tüm tabelalar için uygulanması gerektiği ve mezkûr Kanun doğrultusunda alınan Meclis Kararının da yalnızca Arapça tabelalara yönelik alınmadığı ortadadır.

41. Ek bilgi ve belge talebine istinaden Kurumumuza sunulan yazıda Belediye, tabelalara yönelik işlemlerin yeni başlamadığını, eski Belediye döneminde de benzer uygulamaların bulunduğunu bildirmiştir. 2019 yılında yabancı tabelalara yönelik tesis edilen işlemlerin görselleri sunulmuştur. İlgili görseller incelendiğinde sözü edilen dönemde yalnızca Arapça tabelaların kaldırılmadığı, diğer yabancı dillerdeki tabelaların da kaldırıldığı tespit edilmiştir. Burada geçmiş dönemdeki işlemler arasında farklı muamele bulunmamaktadır. Kaldı ki geçmiş dönemlerde hatalı bir uygulama yapılmış olsa dahi bu durumun hatalı uygulamanın devam etmesi açısından haklı bir sebep teşkil etmeyeceği değerlendirilmektedir.

42. Bu çerçevede söz konusu Meclis Kararı doğrultusunda yalnızca Arapça tabelalara işlem tatbik edilmesi, Türk harfleri içermeyen diğer yabancı dillerdeki tabelalara ve Türk harfleri ile yazılan ancak Türkçe açıklamaları bulunmayan yabancı dillerdeki tabelalara işlem tesis edilmemesi ile ortaya çıkan farklı muamelenin meşru bir amaca dayanmadığı ve haklı veya objektif bir gerekçesi bulunmadığı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

anlaşılmaktadır. İlgili düzenlemeler ve alınan Meclis Kararı doğrultusunda Türk harfleri barındırmayan tüm tabelalara işlem tesisi edilmesi gerekirken yalnızca Arapça tabelalara yönelik işlem tesis edilerek 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde yer alan dil temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

43. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; somut olayda Arapça tabelalar ile diğer yabancı dillerdeki Türkçe harf barındırmayan tabelalar arasındaki farklı muamelenin haklı, objektif ve makul bir gerekçesi bulunmadığı anlaşılmaktadır. 1353 sayılı Kanun uyarınca Arapça tabelaların kaldırılması bakımından ayrımcılık yasağı ihlali incelemesi yapılmamakla birlikte ilgili Kanun'un uygulaması bakımından yapılan incelemede Arapça tabelalarla birlikte Türkçe harf dışında harfler barındıran diğer yabancı dillerdeki tabelaların kaldırılması gerekirken söz konusu tabelalara yönelik işlem tesis edilmemesi neticesinde dil temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

44. Somut olayda dil temelinde ayrımcılık yasağı ihlalinin etki ve sonucunun ağırlığı ve ayrımcılık yasağı kapsamında korunmak istenen kamusal menfaat ile ihlal iddiasına muhatap Belediyenin mali gücü ve güçlü hukuki konumu göz önünde bulundurularak ihlal konusu olayla ilgili muhatap Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığına üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Resen incelemede AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı hakkında 204.285,00 TL (İkiYüzDörtBinİkiYüzSeksenBeş TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: